Абласны этап рэспубліканскага конкурсу
«Беларусь – мая Радзіма»

Народны музей гісторыі ўстановы адукацыі
«Мар’інагорскі дзяржаўны ордэна «Знак Пашаны» аграрна-тэхнічны каледж імя У.Е.Лабанка»

Экскурсійны маршрут

БАЧЫЦЬ, КАБ ВЕДАЦЬ І ПАМЯТАЦЬ

Распрацаваў навучэнец II курса Гушчын Сяргей
Кіраўнік – Свірыдава Алена Валянцінаўна

БАЧЫЦЬ, КАБ ВЕДАЦЬ І ПАМЯТАЦЬ

Экскурсійны маршрут «Бачыць, каб ведаць і памятаць» уключае аб’екты, размешчаныя ў горадзе Мар’іна Горка:

- Помнік Герою Савецкага Саюза Васілю Токараву;
- Помнік падпольшчыцы Любові Гайдучонак;
- Стэла ў памяць пра воінаў, партызанаў, падпольшчыкаў, якія загінулі ў барацьбе з фашысцкімі захопнікамі, ад вечна ўдзячных жывых;
- Помнік-САУ у гонар танкістаў-вызваліцеляў горада;
- Камень у памяць пра расстраляных у кастрычніку 1941 года чырвонаармейцах;
- Інфармацыйны стэнд, прысвечаны Героям Савецкага Саюза – ураджэнцам Пухавіцкага раёна.

Экскурсійны маршрут «Бачыць, каб ведаць і памятаць» змяшчае інфармацыю пра выдатных землякоў-выпускнікоў установы адукацыі, якія набліжалі Перамогу:

- Герой Савецкага Саюза Уладзімір Лабанок;
- Поўны кавалер Ордэна Славы Аляксандр Далідовіч.

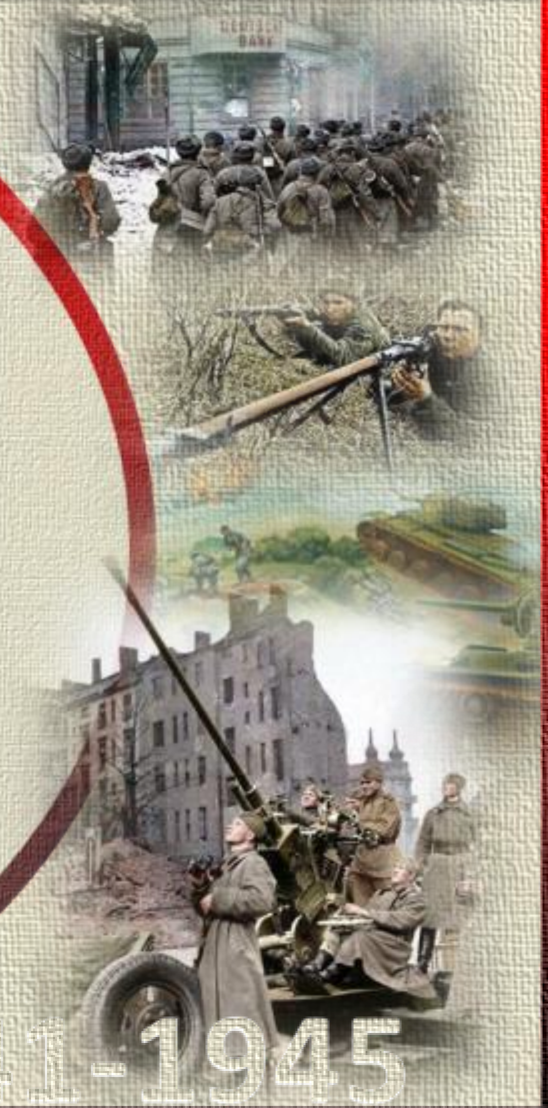

Экскурсійны маршрут
БАЧЫЦЬ, КАБ ВЕДАЦЬ І ПАМЯТАЦЬ

Горад Мар’іна Горка

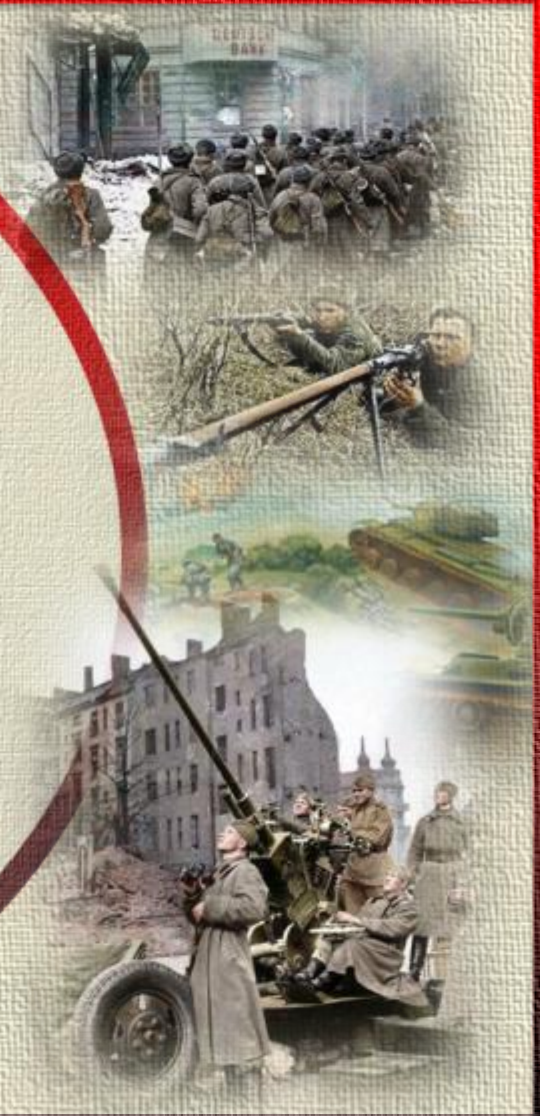

Помнік Герою Савецкага Саюза Васілю Токараву

Горад Мар'іна Горка

Вуліца Кастрычнічкая

Бераг ракі Цітаўка

Каардынаты
53.521389, 28.137778

Помнік Герою Савецкага Саюза

Васілю Фёдаравічу Токараву – удзельніку вызвалення Пухавіччыны. 4 ліпеня 1944 года ўдзельнічаў у адбіцці шасці контратак праціўніка каля вёскі Узляны. Паранены, не пакінуў поля бою. Памёр ад ран 4 ліпеня 1944 года. Помнік В.Ф.Токараву размешчаны на брацкай магіле савецкіх воінаў, якія загінулі ў час вызвалення раёна. Узведзены 4 ліпеня 1950 года.

Помнік камасамолцы-партызанцы Любе Гайдучонак

Горад Мар'іна Горка

Вуліца Кастрычнічкая

Гарадскі парк культуры і адпачынку

Каардынаты
53.519722, 28.139166

Помнік узведзены ў 1972 годзе

Камсамолка-партызанка

Любоў Георгіеўна Гайдучонак нястомна працавала над стварэннем падпольных арганізацый моладзі. У маі 1943 года, выконваючы адно з баявых заданняў, трапіла з таварышамі ў нямецкую засаду. Параненая ў нагу, не магла схавацца ад ворагаў, прыкрыла адход партызанаў і, не жадаючы трапіць у рукі ворага, застрэлілася.

Помнік савецкім воінам, партызанам і падпольшчыкам, загінуўшым у барацьбе з фашысцкімі захопнікамі

Горад Мар’іна Горка

Вуліца Кастрычнічкая

Прывакзальная плошча

Каардынаты
53.510398, 28.143572
Помнік узведзены ў 1970 годзе

Помнік савецкім воінам, партызанам і падпольшчыкам, загінуўшым у барацьбе з фашысцкімі захопнікамі

Размешчана інфармацыя пра тое, што ў гады Вялікай Айчыннай вайны на тэрыторыі Пухавіцкага раёна дзейнічалі партызанскія брыгады “Беларусь”, “Буравеснік”, імя Калініна, “Полымя”, 1-я, 2-я, 3-я Мінскія, асобныя партызанскія атрады “Мясцовыя”, “Мсціўцы”; а таксама і пра тое, што ў гады Вялікай Айчыннай вайны з ліпеня 1941 года да студзен 1944 года ў горадзе Мар’іна Горка дзейнічала партыйна-камсамольскае падполле пад кіраўніцтвам Пухавіцкага падпольнага райкама КП (б).

Помнік-САУ у гонар танкістаў-вызваліцелей горада

Горад Мар’іна Горка

Вуліца Кастрычнічкая

Прывакзальная плошча

Каардынаты
53.510277, 28.143333
Помнік узведзены ў 1973 годзе, у 2014 годзе перамешчаны на другі бок прывакзальнай плошчы

На помніку ў гонар танкістаў-вызваліцелей горада размешчана інфармацыя, што Пухавіцкі раён вызвалены ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў 2 ліпеня 1944 года войскамі 3-й, 48-й, 65-й армій і 16-й паветранай арміі 1-га Беларускага фронта ва ўзаемадзеянні з мясцовымі партызанскімі злучэннямі і падпольнымі арганізацыямі.

Камень у памяць пра чырвонаармейцаў, расстраляных фашыстамі восенню 1941 года на станцыі Пухавічы

Горад Мар'іна Горка

Вуліца Кастрычнічкая,73

Пухавіцкі раённы ваенны камісарыят

Каардынаты
53.506388, 28.146111
Помнік узведзены ў 2007 годзе

У канцы чэрвеня 1941 года раён быў акупіраваны нямецка-фашысцкімі захопнікамі. Ворагі занялі ваенны гарадок у Мар’іна Горцы, аэрадромы ў Сінчы, Скобраўцы, Пухавічах. У вялікіх населеных пунктах з’явіліся гітлераўскія гарнізоны. У канцы верасня 1941 года каля вёскі Блонь ва ўрочышчы Папова Горка было расстраляна 1200 грамадзян яўрэйскай нацыянальнасці з горада Мар’іна Горка і вёскі Пухавічы. У кастрычніку 1941 года на чыгуначнай станцыі Пухавічы было расстраляна больш за 200 ваеннапалонных Чырвонай Арміі.

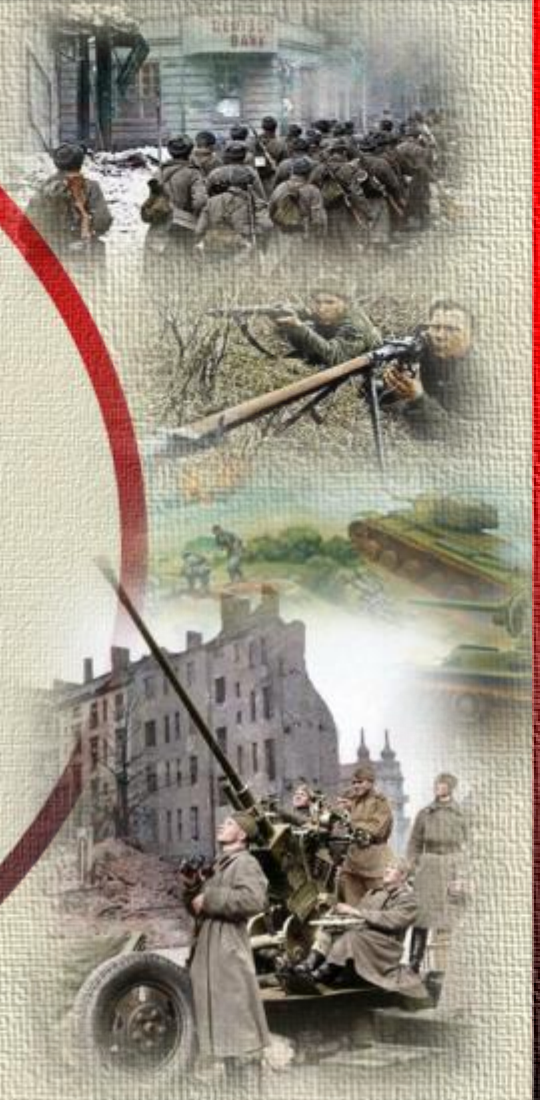

Стэнд «Героі Пухавіччыны»

Горад Мар’іна Горка

Вуліца Ленінская

Пухавіцкі раённы
выканаўчы камітэт

Каардынаты
53.510337, 28.148296

Героі Савецкага Саюза –ураджэнцы Пухавіцкага раёна

Пётр Гучок
Міхаіл Зялёнкін
Пётр Касцючык
Аляксей Крайко
Андрэй Луцэвіч
Алена Мазанік,
Уладзімір Лабанок

поўны кавалер ордэна Славы Аляксандр Далідовіч

Герой Савецкага Саюза Уладзімір Лабанок

выпускнік

Мар’інагорскага сельскагаспадарчага тэхнікума

Цікавыя факты пра Уладзіміра Лабанка

Нарадзіўся 3 ліпеня 1907 года ў вёсцы Востраў Пухавіцкага раёна.

Хлопцу было ўсяго 2 гады, калі бацька паехаў у Амерыку – болей сын з бацькам не бачыліся.

У 1927 годзе скончыў установу адукацыі, якая зараз называецца «Мар'інагорскі дзяржаўны ордэна «Знак Пашаны» аграрна-тэхнічны каледж імя У.Е.Лабанка» (імя прысвоена 24 снежня 1984 года). У 1931 годзе атрымаў вышэйшую адукацыю ў Горацкай сельскагаспадарчай акадэміі. Перад пачаткам Вялікай Айчыннай вайны быў прызначаны Першым сакратаром Лелельскага райкама партыі; не паспеў перавезці сям'ю – таму з роднымі не бачыўся да вызввалення Беарусі ў 1944 годзе. У жніўні 1941 года стаў першым сакратаром Лепельскага падпольнага райкама. Быў зусім не падобны на ваеначальніка: невысокага росту, валодаў ціхім голасам, але гэта не перашкодзіла кіраваць Полацка-Лепельскай партызанскай зонай - 16 брыгад, 17 тысяч байцов, 287 кіламеткаў рубяжоў. Ва ўсіх істотных аперацыях прымаў удзел сам – на яго рахунку 17 забітых немцаў, 3 узарваных эшалона, 5 аўтамашын, 11 узарваных і спаленых мастоў. Званне Героя Савецкага Саюза атрымаў 16 верасня 1943 года. У маі 1944 года арганізаваў прарыў, вывеўшы 15 тысяч мірных жыхароў з нямецкага акружэння. За гэтую аперацыю ўзнагароджаны Ордэнам Суворава 1-й ступені – адзіны партызан, які меў такую ўзнагароду. Памёр 4 лістапада 1984 года.

Поўны кавалер Ордэна Славы Аляксандр Далідовіч

выпускнік
Мар'інагорскага сельскагаспадарчага тэхнікума

Адзін з 29 поўных кавалераў, узнагароджаных <u>чатырма</u> ордэнамі Славы (двума ордэнамі Славы 3-й ступені).

Слаўная гісторыя Аляксандра Далідовіча

Нарадзіўся 2 жніўня 1914 года ў вёсцы Ямнае Пухавіцкага раёна.

У 1934 годзе скончыў установу адукацыі, якая зараз называецца «Мар'інагорскі дзяржаўны ордэна «Знак Пашаны» аграрна-тэхнічны каледж імя У.Е.Лабанка».

У баях Вялікай Айчыннай вайны з ліпеня 1941 года.

Ваяваў на Карэльскім і 2-м Беларускім франтах. Наводчык кулямёта 1063-га стралковага палка малодшы сяржант Аляксандр Далідовіч 22 чэрвеня 1944 года падчас прарыву абароны ворага на рацэ Свір, у складзе групы разведчыкаў пераправіўся праз раку, усталяваў размяшчэнне некалькіх варожых агнявых кропак і ўдзельнічаў у падаўленні пяці з іх. Група захапіла ў палон трыццаць восем фінскіх салдат. **За мужнасць і адвагу, праяўленыя ў баях, загадам па 272-й стралковай дывізіі (015/н) ад 6 ліпеня 1944 года малодшы сяржант Далідовіч Аляксандр Ільіч узнагароджаны ордэнам Славы 3-й ступені**. У канцы студзеня 1945 года ў баі за населены пункт Клайн-Кюдэ сяржант Далідовіч першым пайшоў у атаку на ворага і сваімі дзеяннямі натхніў астатніх байцоў. У гэтым баі забіў трох немцаў, у тым ліку аднаго афіцэра, які спрабаваў узарваць мост. Падчас бою за населены пункт Ной-Хютэн быў абкружаны немцамі, расстрэльваў іх з аўтамата. Рассеяўшы большую частку з іх і бачачы, што яшчэ група немцаў насядае на яго, інсцэніраваў здачу ў палон і, калі яны падышлі да яго на блізкую адлегласць, трох з іх забіў, а астатніх захапіў у палон і даставіў на камандны пункт палка. За мужнасць і адвагу, праяўленыя ў баях, загадам па 272-й стралковай дывізіі ад 8 сакавіка 1945 года малодшы сяржант Далідовіч Аляксандр Ільіч узнагароджаны ордэнам Славы 3-й ступені, які быў уручаны толькі ў 1949 годзе.

28 студзеня 1945 года снайпер узвода пешай разведкі 1063-га стралковага палка сяржант Аляксандр Далідовіч падчас наступальных баёў забіў трох гітлераўцаў. 14 сакавіка 1945 года ў баі за горад Кольберг (цяпер — горад Калабжэг, Польшча) сяржант Далідовіч падпоўз да агнявой кропкі ворага і закідаў яе гранатамі, падарваўшы кулямёт з трыма гітлераўцамі. За мужнасць і адвагу, праяўленыя ў баях, загадам камандуючага войскамі 19-й арміі ад 17 красавіка 1945 года малодшы сяржант Далідовіч Аляксандр Ільіч узнагароджаны ордэнам Славы 2-й ступені.

4 красавіка 1945 года група разведчыкаў на чале з сяржантам Аляксандрам Далідовічам пад ураганным артылерыйска-мінамётным агнём ворага пераадолела драцяныя загароды, пранікла ў варожыя траншэі і знішчыла вялікую колькасць гітлераўцаў, што аблягчыла захоп населенага пункта Погарш, размешчанага ў пяці кіламетрах на поўнач ад горада Гдыня. У гэтым баі сяржант Далідовіч асабіста знішчыў шасцярых гітлераўскіх салдат.

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР ад 31 мая 1945 года за ўзорнае выкананне заданняў камандавання з баях з нямецка-фашысцкімі захопнікамі сяржант Далідовіч Аляксандр Ільіч узнагароджаны ордэнам Славы 1-й ступені, стаўшы поўным кавалерам ордэна Славы.

Спіс выкарыстаных крыніц

1 Далідовіч Аляксандр Ільіч [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: https://be.wikipedia.org/Аляксандр_Ільіч_Далідовіч. - Дата доступу: 15.08.2025

2 Котеленец, А. Советские партизаны [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: https://profilib.org. – Дата доступу: 15.08.2025

3 Памяць: Пухавіцкі раён: Гіст.-дак. Хронікі гарадоў і раёнаў Беларусі/ Укл. А.А.Пpановіч. – Мінск: Беларусь, 2003. – 749 с.

4 Пуховичский район. В самом сердце Беларуси. – Минск: УП “РИФТУР”, 2009. – 56 с.

5 Пушкін, Я., Ткачоў, М. Камсамольскі камісар/ Я.Пушкін, М.Ткачоў. – Мінск: Беларусь, 1969. – 40 с.

6 Токарев Василий Федорович [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: https://новокузнецк400.рф/persons/148-tokarev.html. - Дата доступу: 15.08.2025

БАЧЫЦЬ,

КАБ ВЕДАЦЬ,

ПАМЯТАЦЬ,

НЕ ПАЎТАРЫЦЬ